

SOSIOLOGIAN YLISTYS

PUHE CNRS:N KULTAMITALIN LUOVUTUSTILAISUUDESSA¹

P i e r r e B o u r d i e u

Käännös Urpo Kovala

Herra Ministeri, Herra Puheenjohtaja, hyvät kollegat,

Kunnianosoituksilla luulisi olevan pelkääntään rohkaiseva vaikutus, mutta minussa ne herättävät levottomuutta ja tietynlaista arvottomuuden tunnetta. Ne eivät kuitenkaan pysty horjuttamaan vahvaa luottamustani siihen, että sosiologia ja sosiologit ovat täysin sen tunnustuksen arvoisia, jota tieteellinen yhteisö heille kauttani osoittaa. Tämän luottamuksen haluan tänä iltana jakaa kansanne käyttäen hyväkseni sitä, että edessäni ovat tieteen ja politiikan korkeimmat auktoriteetit ja lehdistön huomattavimmat edustajat ja koettaa vastata joihinkin niistä, usein kriittisistä, kysymyksistä, joita tätä tieteenalaa koskien on tapana esittää.

En kuitenkaan halua tämän sosiologian puolustuspuheeni jäävän akateemiseksi sormiharjoitukseksi, jolla ei ole todellista vaikutusta. Haluan siksi toimia hetken ajan kaikkien sosiologien äänitorvena, tai ainakin kaikkien niiden, jotka ovat ilmaisseet olevansa ylpeitä tieteenalansa näin saamasta arvonnosta, ja kysyä eräänlaisen juhlallisen vetoomuksen muodossa, mitä ranskalainen sosiologia, joka tunnetaan yhtenä parhaista maailmassa, hyötyy tällaisista aitoon tunnustukseen liittyvistä symbolisista ja materiaalisista eduista. Ajattelen tässä erityisesti kaikkia niitä, jotka ovat

juuri tulossa alalle ja joiden täytyy usein kiituttaa tieteellisen uransa kannalta ratkaisevina vuosina voimatta olla varmoja, onko heillä vielä joskus mahdollisuus päästä sellaisiin opetus- tai tutkimustehtäviin, jotka tarjoaisivat heille tyydyttävät työolosuhteet.

Myönnän toivovani, että hyöty, jota sosiologialle toivon, lankeaisi erityisesti kaikille niille, jotka ovat jossain vaiheessa toimineet työtoverinani Eurooppalaisen sosiologian keskuksessa ja Kasvatus- ja kulttuurisosiologian keskuksessa.² Useimmat heistä ovat tänään täällä, ja haluaisin mainita heistä jokaisen erikseen nimeltä ja osoittaa heille siten kiittolisuudenvelkaani. Haluaisin myös pyyhkiä jäljettämiin kaikki vaikeudet joita meillä on ollut, niin keskenämme kuin uloskin päin, ja jotka johtuivat varmastikin siitä, että yritimme durkheimilaisten tapaan kehittää kollektiivista työtappaa, joka on ehkä yhteensopimaton intellektuaalisen maailman perinteiden ja odotusten kanssa. Tuo maailma on nimittäin edelleen kiinni kirjallisessa logiikassa ja sen tarjoamissa arkielämän valinnoissa yksittäisen ja yleisen, uuden ja vanhentuneen välillä, jotka suosivat röyhkeyttä ja pyrkimystä omaperäisyyteen millä hinnalla hyvänsä.

Haluan osoittaa kunniapaikan heille, jotka osallistuivat kanssani suhteettomankin laajaan hankkeeseen, joka johti teokseen *La Misère*

du Monde (Bourdieu ym. 1993) samoin kuin heille – osittain samoille henkilöille – jotka viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana ovat auttaneet minua toimittamaan tieteellistä lehteä *Actes de la recherche en sciences sociales* ja *Liberä*, joka on edellisen kansainvälinen liite.³ Kaikkea tätä he ovat tehneet useinkin ilman muuta palkintoa kuin intellektuaaliseen seikkailuun osallistumisen tuottama tyydytys, sillä tiedeyhteisön ei voi sanoa olleen kovinkaan avokätinen heitä kohtaan. Mielihyvänä olisi tänä iltana suurempi, jos tietäisin, että he tulevat saamaan ansioitaan vastaavaa tunnustusta niiltä tieteellisiltä yhteisöiltä, joissa he toimivat tai joissa heidän tulisi voida toimia – CNRS, Ecole des hautes études ja niin edelleen.

I

Pääsen nyt sosiologiaan ja sitä koskien esitettyihin kysymyksiin. Ensimmäinen ja yleisin kysymys koskee sosiologian tieteellistä asemaa. On selvää, että sosiologiaan sopivat ne pääkriteerit, jotka määrittävät tiedettä ylipäätään: se on tieteenalana autonominen ja kumulatiivinen, pyrkii rakentamaan hypoteesien järjestelmiä yhtenäisiksi malleiksi, jotka pystyvät selittämään valtavan määrän empirisesti havainnoitavissa olevia tosiseikkoja. (Bourdieu ym. 1991[1973]). Mutta voi kysyä, onko tuo sittenkään olennaisin kriteeri. Tiedämme hyvin, että tuota kriteeriä ei koskaan sovelleta suurimpaan osaan humanististen ja ihmistieteellisten tiedekuntien vakiintuneista oppiaineista tai luonnontieteellisten tiedekuntien vähiten vakiintuneisiin oppiaineisiin.

Itse asiassa sosiologiaan kohdistuu varsinkin konservatiivisissa piireissä aina epäily kompromisseista politiikan kanssa. Onkin totta, että sosiologi, toisin kuin historiantutkija tai etnolog, ottaa tutkimuskohteekseen oman maailmansa. Hänellä on tuossa maailmassa intressejä ja hän on aina vaarassa tuoda tutkimuskäytäntöihinsä ennakkoluuloja ja – mikä vielä pahempaa – ennakoasettamuksia. Todellisuudessa vaara on kuitenkin paljon pienempi kuin miltä maallikosta näyttää: ehkä juuri siitä syystä, että sosiologia on tässä suhteessa erityisen alttiina, sillä on myös käytössään erityisen vahva arsenaali varotoimia tätä vastaan.

Varsinkin kilpailun logiikka, joka vaikuttaa kaikissa tieteen maailmoissa, asettaa sosiologin rajoitusten ja kontrollin alaiseksi, joita hän sitten vuorostaan soveltaa toisiin. Sosiologin ja sosiaalisen maailman väliin asettuu suojamuuriksi maailmanlaajuisen sosiologian kokonaisuus kaikessa tieteellisten (ja epäpoliittisten) asemien ja asemoitumisten moninaisuudessaan. Risteävien sensuuripyrkimysten logiikka aiheuttaa sen, ettei sosiologi voi antautua profaaneille houkutuksille tai arkisille kompromisseille, varsinkaan journalismin tarjoamille, ilman riskiä joutua suljetuksi tutkijoiden ”näkyttömän yliopiston” ulkopuolelle (Bourdieu 1991a). Se olisi hirveä rangaistus, vaikka siitä eivät välitäkään maallikot – eivätkä ne journalistit, jotka pitävät tutkimuksen laatueroja mielipide-eroina, jotka neutraloivat toisensa.

Näin syntyvä puhtaasti negatiivinen riippumattomuus toteutuu aitona autonomiana vain sikäli kuin sosiologilla on hallinnassaan tieteenalansa kollektiiviset saavutukset, joiden hallinta on ehtona pääsulle mukaan varsinaisiin tieteellisiin debatteihin. On totta, että sosiologien ammattikunta on jakautunut, mutta jakolinja kulkee kahden hyvin erilaisen periaatteen välillä: niitä, jotka ovat omaksuneet kollektiivisen perinnön, tuo perintö yhdistää jopa heidän välisissään konflikteissa – he puhuvat niin sanotusti samaa kieltä ja vastustavatkin toisiaan logiikan mukaisesti, joka konstituoii suoraan tuosta perinnöstä nousevan ongelmanasettelun ja metodologian. Mutta nämä perilliset asettuvat myös niitä vastaan, joskin täysin toisella tavalla, joilla ei ole pääsyä tuohon perintöön ja jotka siksi usein vastaavat paremmin median odotuksiin. Rärkeimmät ristiriidat, joihin usein vedotaan sosiologian tieteellisyyden kyseenalaistamiseksi, perustuvat toisin sanoen niiden äärimmäiseen hajontaan (termin tilastotieteellisessä merkityksessä), jotka puhuvat sosiologian nimissä.

Ollakseen aidosti autonomista ja kumulatiivista sekä täysin tieteellisen kutsumuksensa mukaista sosiologian tulee olla myös ja ennen kaikkea refleksiivistä (Bourdieu 1993a; 1994 [1982]). Sen tulee asettaa myös itsensä objektikseen ja ottaa käyttöön kaikki tarjot-

la olevat tiedon välineet analysoidakseen ja hallitakseen siihen itseensä kohdistuvat sosiaaliset ”vaikutukset”, jotka voivat häiritä sen toiminnan tieteellistä logiikkaa. Niille, jotka pitävät näitä analyysejä liian abstrakteina, viitataan siihen, mitä teoksessa *Homo Academicus* (Bourdieu 1984) sanotaan sosiologiasta ja niistä instituutioista, joihin se sijoittuu (joskin nämä analyytit saattavat päinvastoin vaikuttaa liian konkreettisilta...)

II

Tieteellisen maailman sosiologia on elintärkeää sosiologeille, mutta se ei nähdäkseni ole yhtään sen vähemmän tärkeää muille tieteenaloille. Itse asiassa se on pätevin ”tieteellisen mielenlaadun psykoanalyysi”, jollaista Gaston Bachelard (1938) vaati. Se tarjoaa keinon paljastaa kollektiivisesti torjuttu sosiaalinen tiedostamaton, joka on sisäänkirjoitettuna tieteellisen maailman sosiaaliseen logiikkaan, valintakomiteoiden päätösten sosiaalisiin taustatekijöihin, arviointikomisoiden arviointikriteereihin, rekrytoinnin ja tiedehallinnon toiminnan yhteiskunnallisiin ehtoihin, tieteellisen auktoriteetin kaavun alla vaikuttaviin sosiaalisiin valtasuhteisiin, jotka – varsinkin nuorimpien kohdalla – luovuuden vapauttamisen sijaan useinkin estävät tai hillitsevät sitä sekä kansallisiin (ja nykyisin paikallisiin) valintaverkostoihin, jotka suojelevat yksiä tieteellisen arvioinnin asettamilta sanktioilta ja kieltävät toisilta luovan potentiaalinsa täyden toteuttamisen.

Koska joudun olosuhteiden pakosta ilmaisemaan itseni viitteenomaisesti tai hämärästi, tyydyn lainaamaan vähän tunnettua jaksoa Max Weberin kuuluisasta puheesta aiheesta ”tiede ammattina”, jossa hän esittää kollegojensa edessä kysymyksen ”miksi yliopistot eivät aina valitse parhaita?” (Weberin käyttämä kieli on paljon tätä karkeampaa.) Tieteen ammattilaisena hän torjuu houkuttuksen tuomita yksittäisiä henkilöitä, tässä tapauksessa ”tiedekuntien ja ministeriöiden pikkusieluja”, ja kehottaa etsimään asiointilansyytä ”yhteistyön, varsinkin useampien henkilöiden yhteistyön” säännöistä, jotka paavivat tai Yhdysvaltain presidenttiä valittaessa lähes

aina ohjaavat valitsemaan ”ehdokkaan numero kaksi tai kolme”. Weber päättää huumorin sävyttämällä realismilla: hämmästyttävää tässä ei ole niinkään että näissä oloissa sattuu virheitä, vaan että ”[...] kaikesta huolimatta myös kohtuullisen suuri määrä oikeutettuja nimityksiä tehdään.” (Weber 1948, 192.)

Nykyistä tarmokkaampi tiedepolitiikka luotaisi näiden sääntöjen tuntemukseen ja neutralisoisi niiden vaikutukset. Ajattelen tässä, vain yhden esimerkin antaakseni, vapautta, jonka koko tutkimusjärjestelmään toisi sellaisen osaston perustaminen jokaiseen laitokseen, joka kokoaisi yhteen ne, joilla on vaikeuksia tieteenalajaon suhteen samoin kuin sen sanelemien, enemmän tai vähemmän keino-tekoisten ja tieteellisesti tuhoisien, tieteenalojen kanssa.

Tämä riittänee havainnollistamaan sitä, että ideologia ”tieteellisestä yhteisöstä” *poliksena*, ihanneyhteisönä, jonka kansalaiset tunnustaisivat vain yhden tavoitteen, totuuden tavoittelun, ei lopultakaan palvele totuuden asiaa. Analyysi ”tieteellisen kaupungin” toiminnasta sellaisena kuin se todellisuudessa ilmenee ja kaikista niistä mekanismeista jotka estävät puhtaan ja täydellisen kilpailun ja samalla tieteen edistyksen toteutumista, edesauttaisi suuresti tieteellisen tuottavuuden kasvua, joka teknokraatejamme niin huolettavat. Varmaa joka tapauksessa on, että kasvava joukko tutkijoita – varsinkin biologeja – joita huolestuttaa tieteenalansa tulevaisuus, kun sitä kuljettavat sen omien kontrollimekanismien ulkopuolella olevat voimat – voi toivoa saavuttavansa kollektiivisen kontrollin käytäntöjensä tulevaisuuteen vain, jos he yrittävät sosiologien ja tieteenhistorioitsijoiden avulla niiden sosiaalisten mekanismien analyysiä, jotka säätelevät heidän maailmansa todellista toimintaa (Bourdieu 1997; 2001).

Voi kysyä, millä oikeudella ja minkä erityisauktoriteetin nimissä tämä idullaan oleva tieteenala, sosiologia, tunkee analysoimaan pidemmälle kehittyneiden ja vakiintuneempien tieteenalojen toimintaa. Itse asiassa tämän imperialismisyytöksen esittävät varsinkin filosofit ja kirjailijat sekä eräät tutkijat, jotka ovat erityisen taipuvaisia tieteelliseen

varmuuteen. Yksi tieteesosiologian hyveistä onkin, että se tarjoaa tehokasta vastalääkettä tällaista tieteelle tuhoisaa arroganssia vastaan. Sitoutumatta tieteenvastaiseen nihilismiin (josta en ajan puutteen vuoksi anna tässä esimerkkejä) se muistuttaa tiedettä sen omista historiallisista – tai sosiaalisista – juurista: tieteelliset totuudet ovat kaikkea muuta kuin ikuisia olemuksia, jotka kohoavat valmiina ihmisavoista, vaan ne syntyvät historiallisesti, tämän omat sääntönsä ja varsinkin säännönmukaisuutensa omaavan tieteellisen kentän rajoitusten ja kontrollimekanismien alaisina, historiallisen työn tuloksina (Bourdieu 1975; 1991b; 2001).

Sosiologian tehtävä onkin ehkä muistuttaa toisia tieteenaloja niin olemassaolollaan kuin analyysieilläänkin niiden historiallisesta alkuperästä – periaate, johon perustuu sekä niiden tilapäinen validiteetti että niiden erehtyvyys. Se osoittaa, että toistuvat yritykset pohjata tiede transendentiaalisille periaatteille ovat tuomittuja James Joycen osoittamaan kehään, jossa paavin itsensä ilmoittamaa erehtymättömyyttä ei voi haastaa vetoamalla hänen erehtyväisyyteensä.⁴

III

Aloitin vastaamalla kysymykseen, mitä sosiologia palvelee. Mutta voisin tehdä kuin afroamerikkalainen kirjailija Toni Morrison. Kun häneltä kysyttiin, tulisiko hänen seuraavissa romaaneissaan olemaan tilaa valkoihoisille henkilöille, hän vastasi: ”kysyisitkö tuota valkoihoiselta kirjailijalta?” Toisin sanoen: esittäisitkö kemistille, arkeologille tai edes historian tutkijalle kysymyksen heidän tieteenalansa relevanssista tai olemassaolon oikeutuksesta? Kummallista kyllä, sosiologin on niin vaikea tuntea olemassaolon oikeutusta siksi, että me odotamme häneltä aina joko liikaa tai liian vähän. Ja siksi, että on aina liian monta sosiologia, jotka ovat innokkaita vastaamaan kohtuuttomiinkin vaatimuksiin ja astumaan mahdottomaan ja hieman naurettavaankin ”valtion rahoittaman ja etuoikeutetun pikkuprofeetan rooliin”, kuten Max Weber asian ilmaisi.

Sosiologin odotetaan profeetan tavoin an-

tavan selkeitä ja (näennäisen) systemaattisia vastauksia arkielämässä ilmeneviin elämän ja kuoleman kysymyksiin. Mutta häneltä kielletään tehtävä, jota hänellä olisi oikeus itselleen vaatia, eli täsmällisten ja todennettavissa olevien vastausten antaminen niihin kysymyksiin, joihin hänellä on mahdollisuus vastata tieteellisesti perustellulla tavalla – mikä vaatisi erontekoa arkijärjen ja journalismin esittämisiin kysymyksiin.

Tästä ei pidä päätellä, että sosiologi voisi omaksua vallanpitäjiä palvelevan ekspertin roolin. Hän ei voi eikä halua korvata politiikkaa tavoitteiden määrittelyn merkityksessä (esimerkiksi ohjata 80 prosenttia ikäluokasta ylioppilastutkintoon tai 100 prosenttia koululaisista täydelliseen lukutaitoon). Hän voi kuitenkin muistuttaa näiden tavoitteiden saavuttamisen taloudellisista ja sosiaalisista ehdoista niitä, jotka asettavat nuo tavoitteet usein täysin tietämättöminä noista ehdoista ja ovat siten vaarassa saavuttaa tuloksia, jotka ovat vastakkaisia niille joita he uskoivat tavoittelevansa.⁵

Sosiologia on sitä paitsi riittävän varma itseltään voidakseen sanoa poliitikoille, että he eivät voi väittää yhteishyvän nimissä hallitsevansa maailmoja, joiden alkeellisimmistakaan laeista he eivät välitä. Durkheimilla (1984[1895]) oli tapana sanoa, että yksi yhteiskuntatieteen kehityksen suurimmista esteistä yhteiskunnassa oli siinä, että noissa asioissa kaikilla on mielestään sisäsyntyistä tietoa... Ja mitäpä sanoa poliitikoista, jotka eivät vähäisen opettaja- tai virkamieskokemuksensa perusteella epäröi antaa sosiologeille kasvatussosiologian tai byrokratian oppitunteja!

Hyväksymättä poliitikkoja, jotka pienimmänkin yliopistolevottomuuden sattuessa kiirehtivät houkuttelemaan tyytymättömiä opiskelijoita vähemmän ruuhkautuneille aloille kuin ihmistieteet ovat, uskon kuitenkin, että sosiologian opiskeluun tulisi rohkaista ja että sosiologian opiskelua ylipäänsä pitäisi kehittää: ensinnäkin itsessään ja itseään varten humanistisissa ja ihmistieteissä, mutta ennen kaikkea sivuaineena luonnontieteiden, oikeustieteiden, ja lääketieteen tiedekunnissa ja lisäksi – tällä kertaa vahvoina annoksina –

politologian laitoksilla ja ENA:ssa (Hallinto-tieteiden koulu).⁶

Olisi helppoa osoittaa, miten sosiologinen katse voisi hyödyttää tuomaria, lääkäriä (tätä on kokeiltu jo pitkään Yhdysvalloissa, missä sen vaikutukset ovat jo näkyvissä), korkea virkamiestä, opettajaa tai journalistia ja ehkä erityisesti heidän toimintaansa ja sen tuloksia, siis heidän asiakaskuntaansa. Vaikka sosiologeista on joidenkin mielestä ylitarjontaa, toivoisin näkeväni heitä kaikissa ”totaalisissa instituutioissa”, kuten Goffman (1964) niitä kutsuu, esimerkiksi vanhainkodeissa, sairaaloissa, sisäoppilaitoksissa, vankiloissa sekä sosiaalisessa asuntotuotannossa, lukioissa, yrityksissä (tässä kohden voi ajatella Japanin esimerkkiä, mutta erityisellä tavalla) samoin kuin kompleksisissa sosiaalisissa maailmoissa joiden toimimattomuutta tai sisäisiä jännitteitä he voisivat analysoida toimien yksilöille ja ryhmille sokraattisessa kättilön roolissa (Bourdieu 1993b).

Mielestäni ei olisi perusteltua nähdä tässä ehdotuksessa korporatistisen imperialismien ilmentymiä. Olen itse asiassa vakuuttunut siitä, että sosiologian kehitys ja tieteellisen tiedon edistyminen yhteiskunnassa ovat sopusoinnussa yleisen edun kanssa. Sosiologia määrittelee itsensä julkiseksi palveluksi. Tämä ei tarkoita, että se olisi velvollinen vastaamaan välittömästi ”yhteiskunnan” välittömiin tarpeisiin, tai niiden tarpeisiin, jotka ovat tehneet itsestään yhteiskunnan äänitorvia, ja vielä vähemmän hallinnon tarpeisiin.

Määrärahat, joita hallitukset niin oikealla kuin vasemmalla ovat käyttäneet kyselyihin, jotka ovat sekä tieteellisesti hyödyttömiä että taloudellisesti tuhoisia (yksi ainoa kysely vastaa 10–20 -kertaisesti Collège de Francen oppituolini vuosikustannuksia), osoittavat kiistatonta, mitä hallitukset yhteiskuntatieteiltä odottavat: ei suinkaan sosiaalisen maailman realiteettien tuntemusta vaan rationaalisen demagogian välikappaleena toimimista. Yksi tärkeimmistä tehtävistä, joita sosiologialle asetetaan ja jotka vain se voi hoitaa, on purkaa kriittisesti tieteen väärinkäyttöön perustuvaa kansalaisten ja kuluttajien manipulointia. On syytä huolestua siitä, että valtio, joka

edustaa ainoaa vapautta markkinoiden asettamista rajoituksista, alistaa omat toimintansa ja tarjoamansa palvelut enenevässä määrin, etenkin kulttuurin, tieteen ja kirjallisuuden aloilla, markkinatutkimusten, mielipidemittausten, katsojalukujen ja kaikenlaisten päteviksi oletettujen enemmistön oletettuun ”kysyntään” kohdistuvien mittausten tyrannialle. Näemme kaikesta tästä, että vain mikäli sosiologia hyödyntää valtion sille tarjoaman taloudellisen itsenäisyyden vahvistaakseen autonomiaansa suhteessa kaikkiin vallanpitäjiin, valtio mukaan luettuna, se voi olla yksi niistä kriittisistä vastavoimista, jotka voivat vastustaa tehokkaasti vallanpitäjiä, kun nämä lisääntyvässä määrin käyttävät hyväkseen todellista tai kuviteltua tiedettä harjoittaakseen vallankäyttöään ja oikeuttaakseen sitä.

Laiminlöisin refleksiivisyyden periaatetta jos jättäisin lopuksi sanomatta, että minulla ei ole juurikaan harhakuvitelmia puheeni vaikutuksista: on vaarana, että puheeni juhlallinen sävy, jota tämä juhlallinen tilaisuus minulta vaatii, mitätöi sen vaikutukset. Mutta ainahan voi toivoa...

VIITTEET

- ¹ Bourdieu piti puheen 7. joulukuuta 1993 ottaessaan korkeakoulu- ja tiedeministeri Francois Fillonilta vastaan Kansallisen Tiedekeskuksen kultamitalin, joka on Ranskan korkein tieteellinen kunnianosoitus. Viitteet ja lähdeluettelon on laatinut Loïc Wacquant.
- ² Eurooppalaisen sosiologian keskuksen perusti (Fordin säätön rahoituksella) Pariisiin vuonna 1959 Raymond Aron, joka paikkasi vaillinaista kokemustaan empiirisestä tutkimuksesta nimitämällä Pierre Bourdieun keskuksen ”sihteeriksi” (johtajaksi). Kun heidän tiensä erosivat vuonna 1968, Bourdieu kokosi itsenäisen tutkijaryhmän, joka tuli olemaan hänen tutkimustoimintansa institutionaalinen kotipesä kolmen vuosikymmenen ajan. Ranskan Kansalliskirjastoon sijoitetun Raymond Aronin arkiston huolelliseen analyysiin perustuva yksityiskohdainen selvitys CSE:n synnystä ja varhaisvaiheista on teoksessa July 2011.
- ³ Actes de la Recherche perustettiin vuonna 1975 Eurooppalaisen sosiologian keskuksessa (CSE), missä sitä myös toimitettiin. Lehti on saanut

innoituksensa Bourdieun poikkitieteellisestä ja kansainvälisestä visiosta sosiologiasta, joka yhdistäisi teoriaa, empiiristä tutkimusta, kansalaisaktiivisuutta ja muodollisia innovaatioita. *Liber: revue européenne des livres*, joka sekun perustettiin CSE:ssä, julkaisi kriittisiä arvioita yhteiskuntatieteiden ja kirjallisuuden ja taiteen tutkimuksen eturivin tutkimuksista pyrkien ”denationalisoimaan” tutkimustyön tuloksia ja edistämään niiden leviämistä. Lehteä julkaistiin eri muodoissa kahdellatoista eurooppalaisella kielellä vuosien 1989 ja 1998 välisenä aikana.

- 4 Bourdieu viittaa tässä James Joycen teoksen *Dubliners* (1967[1914], 168–169), jossa ystävykset keskustelevat uskonopista pubissa.
- 5 Tämä viittaa Fabiuksen hallituksen sosialistisen opetusministerin Jean-Pierre Chevènementin vuonna 1985 asettamaan tavoitteeseen saattaa vuoteen 2000 mennessä 80 prosenttia kustakin ikäryhmästä lukioiden kautta yliopistoihin. Kätevä sosiologinen analyysi tämän politiikan vaikutuksista alempiin yhteiskuntaluokkiin kuuluvien nuorten koulukokemuksiin ja sosi-aalistumiseen on Beaud 2002.
- 6 Kyseessä on viittaus kahteen tärkeimpään eliit-tiyliopistoon, joista valmistuneet ovat merkittävissä päättävissä tehtävissä Ranskan valtion palveluksessa ja johtavissa yrityksissä. Ks. Bourdieu 1989, joka on perusteellinen analyysi näiden koulujen asemasta ja tehtävästä Ranskan valtasuhteiden kentässä. Monet hallituksen virkamiehistä ja henkilökunnasta, jotka olivat paikalla kultamitalin luovutustilaisuudessa, olivat näiden kahden koulun entisiä oppilaita.

KIRJALLISUUS

- Bachelard, G. (1938) *La Formation de l'esprit scientifique. Contribution à une psychanalyse de la connaissance objective*. Librairie philosophique Vrin, Paris. Englanniksi: Bachelard, G. (2002) *The Formation of the Scientific Mind*. Clinamen Press, London.
- Beaud, S. (2002) *80% au bac ... et après? Les enfants de la démocratisation scolaire*. La Découverte, Paris.
- Bourdieu, P. (1975) *La spécificité du champ scientifique et les conditions sociales du progrès de la raison*. *Sociologie et sociétés* 7:1, 91–118.
- Bourdieu, P. (1984) *Homo Academicus*. Les Éditions de Minuit, Paris.
- Bourdieu P. (1989) *La Noblesse d'état*. *Grandes écoles et esprit de corps*. Les Éditions de Minuit, Paris.
- Bourdieu, P. (1991a) *The peculiar history of scientific reason*. *Sociological Forum* 6:1, 3–26.
- Bourdieu, P. (1991b) *On the possibility of a field of world sociology*. Teoksessa Bourdieu, P & Coleman, J.S. (toim.) *Social Theory for a Changing Society*. Westview Press, Boulder, CO, 373–87.
- Bourdieu, P. (1993a) *Narzistische Reflexivität und wissenschaftliche Reflexivität*. Teoksessa Berg, E. & Fuchs, M. (toim.) *Kultur, Soziale Praxis*. Suhrkamp, Frankfurt, 365–374.
- Bourdieu, P. (1993b) *Comprendre*. Teoksessa Bourdieu, P. (ym.) *La Misère du monde*. Éditions du Seuil, Paris, 903–939.
- Bourdieu, P. (1993b) *Lecture on the lecture*. Teoksessa *In other Words: Essays toward a Reflexive Sociology*. Korjattu versio. Polity Press, Cambridge, 177–98.
- Bourdieu, P. (1997) *Les Usages sociaux de la science. Pour une sociologie clinique du champ scientifique*. INRA, Paris.
- Bourdieu, P. (2001) *Science de la science et réflexivité*. *Raison d'agir* Editions, Paris
- Bourdieu, P., Chamboredon J.-C. & Passeron J.-C. (1991[1973]) *The Craft of Sociology: Epistemological Preliminaries*. Aldine de Gruyter, New York.
- Bourdieu, P. (ym.) (1993) *La Misère du monde*. Éditions du Seuil, Paris, 903–939.
- Durkheim, E. (1984[1895]) *The Rules of the Sociological Method*. Macmillan, London.
- Goffman, E. (1964) *Asylums: Essays on the Social Situation of Mental Patients*. Penguin, Harmondsworth.
- Joly, M. (2011) *Devenir Norbert Elias*. Fayard, Paris.
- Joyce, J. (1967[1914]) *The Dubliners*. Penguin, New York.
- Weber, M. (1948) *From Max Weber: Essays in Sociology*. Gerth H. & Mills C.W. (toim.). Oxford University Press, New York.